

Khai thác nội dung và cấu trúc âm nhạc để thiết kế và tổ chức trò chơi âm nhạc cho học sinh lớp 2

Đỗ Thị Linh Chi* Nguyễn Thị Hồng Ngọc**

Hoàng Thị Ngân**, Nguyễn Khánh Linh**, Hoàng Phương Huyền**

*ThS. Khoa Giáo dục Tiểu học, Trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên

**Khoa Giáo dục Tiểu học, Trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên

Received: 18/4/2024; Accepted: 26/4/2024; Published: 7/5/2024

Abstract: Games create a positive learning environment and encourage student participation. Instead of sitting and listening to lectures, students participate directly in fun and stimulating activities. Helping students practice cooperation skills, games often require cooperation and communication. With games, students have the opportunity to explore the world of music in an interesting and creative way. They can learn about music through practical and uninhibited experiences, thereby developing a love and passion for the subject. Games require students to apply logical thinking skills to solve problems and find the correct answer, which helps improve logical thinking ability. At the same time, creating connections with learning content, by using games based on learning content, students can connect and apply learned knowledge into practice in a flexible and natural way.

Keywords: musical ability; musical theme; game; primary school student; teaching methods.

1. Mở đầu

Phương pháp dạy học tổ chức trò chơi (TC) là dạy học thông qua việc tổ chức hoạt động cho học sinh (HS) dưới sự hướng dẫn của giáo viên, HS được hoạt động bằng cách tự chơi TC trong đó mục đích của TC chuyên tải mục tiêu của bài học.

Sử dụng các TC để thúc đẩy quá trình học tập, giúp HS tiếp thu kiến thức một cách hiệu quả hơn thông qua các hoạt động vui chơi. Phương pháp này có thể được áp dụng trong mọi lứa tuổi và đối tượng HS, từ mầm non đến cấp phổ thông và thậm chí là ở cấp đại học. Cách tiếp cận này bao gồm việc sử dụng các TC giáo dục, TC tương tác, và các hoạt động dựa trên TC để giải quyết các vấn đề cụ thể trong quá trình giảng dạy và học tập.

Khai thác nội dung và cấu trúc âm nhạc để thiết kế tổ chức TC trong dạy học âm nhạc ở tiểu học có vai trò quan trọng trong việc khuyến khích sự tham gia, tạo ra môi trường học tập tích cực và giúp HS hiểu sâu hơn về âm nhạc thông qua trải nghiệm trực tiếp và vui vẻ. Lứa tuổi tiểu học là giai đoạn phát triển quan trọng trong tâm sinh lý của trẻ, với đặc điểm nhận thức của học sinh tiểu học (HSTH) (có tính trực giác, cụ thể), nên các em thường rất tò mò, dễ bị thu hút, hứng thú bởi các hình ảnh, màu sắc sặc sỡ,... Các TC có thể giúp phát triển kỹ năng (KN) như nhận biết âm nhạc; KN nhịp điệu, cải thiện sự phối hợp cơ thể; khuyến khích hợp tác và giao tiếp

giữa các HS và thậm chí là sự sáng tạo âm nhạc và biểu diễn. Đồng thời khi tham gia các TC giúp HS tự tin hơn khi thể hiện bản thân qua âm nhạc và biểu diễn trước đám đông.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Nội dung và cấu trúc âm nhạc lớp 2

Nội dung và cấu trúc Âm nhạc lớp 2 trong bộ sách Kết nối tri thức bao gồm tám chủ đề và bài học. Mục tiêu của môn học là giúp HS phát triển KN hát, biết hát đúng sắc thái và lấy hơi đồng đều. Ngoài ra, HS cũng được hình thành các KN gõ đệm theo phách và yêu thích môn học âm nhạc. Trong quá trình học, HS sẽ được làm quen với các nhạc cụ cơ bản như thanh phách, song loan, trống con. Điều này giúp HS có thể thể hiện và thể hiện tốt hơn trong việc hát và biểu diễn âm nhạc.

Bên cạnh đó HS sẽ được học các mạch nội dung như Hát, âm nhạc thường thức, Đọc nhạc, Nhạc cụ, Nghe nhạc. Các mạch nội dung này sẽ xuyên suốt quá trình học âm nhạc từ lớp 1 đến lớp 5 ở bậc tiểu học. Nội dung học hát sẽ là nội dung chính trong tám chủ đề sẽ có 8 bài hát, nhưng những mạch nội dung khác sẽ ít hơn và đan xen vào các giờ ôn tập bài hát, ôn tập đọc nhạc..

2.2. Quy trình khai thác nội dung và cấu trúc âm nhạc để thiết kế và tổ chức TC âm nhạc

2.2.1. Quy trình thiết kế: Để khai thác nội dung và cấu trúc âm nhạc cần thiết nghiên cứu chương trình

học âm nhạc của Bộ giáo dục ban hành, lựa chọn nội dung và cấu trúc âm nhạc để thiết kế TC học tập. Mỗi bài học cần xây dựng TC học tập để gây hứng thú cho HS, do vậy cũng cần thiết lựa chọn đồ dùng, thiết bị dạy học phù hợp để sử dụng khi tổ chức TC.

+ Nghiên cứu chương trình là yêu cầu phải thực hiện đầu tiên. Khi nắm được chương trình học cụ thể từ đó có thể xác định được mục tiêu dạy học cụ thể, đưa ra phương pháp, yêu cầu cần đạt và đánh giá năng lực chính xác nhất cho bài học. Mục đích nghiên cứu chương trình học âm nhạc lớp 2 là một sáng kiến quan trọng để nâng cao chất lượng giáo dục âm nhạc cho HS. Âm nhạc không chỉ là một môn học mang tính nghệ thuật cao, mà còn có tầm quan trọng trong cuộc sống hàng ngày của mỗi con người. Việc nghiên cứu chương trình học âm nhạc lớp 2 giúp đảm bảo rằng HS có thể phát triển trí tuệ, óc tưởng tượng và có tác dụng giáo dục đạo đức lối sống tự tin cùng với bạn bè. Đồng thời, việc áp dụng các biện pháp giúp HS thực hiện đúng các KN ca hát như sử dụng phương pháp dạy học bằng trực quan và sử dụng nhạc cụ trong dạy hát cũng là một phần quan trọng trong quá trình nghiên cứu chương trình này. Tuy nhiên, để đạt được mục tiêu này, chúng ta cần có sự đổi mới và cải tiến liên tục trong phương pháp dạy học và nội dung chương trình.

+ Lựa chọn nội dung và cấu trúc âm nhạc để thiết kế TC là để thay đổi phương pháp dạy học mới mẻ gây hứng thú học tập cho HS. Tuy nhiên không phải bài học nào cũng thiết kế TC để tạo ra sự nhàm chán. Vậy nên cần lựa chọn nội dung cho phù hợp để thiết kế TC học tập tạo sự hưng phấn thích thú khi tham gia hoạt động học.

+ Lựa chọn đồ dùng, thiết bị dạy học để sử dụng trong TC là điểm hoàn toàn đúng với phương pháp dạy học. Mỗi hoạt động sẽ có đồ dùng, thiết bị dạy học khác nhau để phù hợp với nội dung ý nghĩa của TC đó. Cũng giống như dạy nghe nhạc mà giáo viên (GV) không có thiết bị nghe nhạc, hay dạy nhạc cụ mà không có nhạc cụ để thực hành vậy.

+ Dự kiến luật chơi khi tham gia hoạt động học tập cũng cần thiết đưa ra những luật chơi để kích thích người học có sự đam mê tìm tòi câu trả lời, tìm cách giải. Luật chơi đưa ra nên có những điều kiện thi đua giữa các tổ, thắng cuộc sẽ có phần thưởng khích lệ. Thua cuộc cũng vui vẻ đón nhận để cố gắng

trong những lần thi tiếp theo. Tuy nhiên luật chơi học tập đưa ra không nên tạo áp lực cho HS, mà để cho các em hào hứng chơi, hào hứng tham gia và vui vẻ khi không đạt thành tích cao.

+ Thiết kế, hoàn thiện TC là khi xây dựng hệ thống câu hỏi và kế hoạch bài dạy cần thiết kế ngay TC gắn vào các hoạt động. Thiết kế TC đi kèm với việc chuẩn bị thiết bị đồ dùng phù hợp thành một chuỗi liên hoàn và hoàn chỉnh từ kế hoạch bài dạy, chuyển tải sang phương tiện powpoint, và đồ dùng thiết bị chuẩn bị thực hành.

2.2.2. Quy trình tổ chức: Khi tổ chức TC GV cần chọn nội dung và cấu trúc âm nhạc phù hợp: xác định nội dung cụ thể mà bạn muốn HS học (nhịp điệu, nốt nhạc, cấu trúc bài hát, ...) Sau đó chọn TC phù hợp với nội dung và cấu trúc âm nhạc.

Thiết kế TC: Phát triển TC dựa trên nội dung và cấu trúc của chương trình, GV có thể thiết kế các hình thức tổ chức dạy học như: Phân vai khi tham gia hát nối tiếp, đối đáp. Phân vai người hát, người gõ phách, người body percussion, người sử dụng nhạc cụ trống, song loan, Tambourine, Maracas, ...

Trong đó, body percussion là thể loại bộ gõ cơ thể dựa trên âm thanh được tạo ra từ 5 động tác cơ bản trên cơ thể theo thứ tự sau: Búng ngón tay (Snapping); Vỗ ngực (Slapping on the Chest), Vỗ tay (Clapping), Vỗ đùi (Slapping on the Thigh); Dậm chân (Stamping). Ngoài ra, còn có các động tác tạo ra âm thanh khác như: chà xát lòng bàn tay (horizontal hand rubbing), vỗ miệng (mouth clapping) ...

Mẫu động tác					
Tên gọi	Búng ngón tay	Vỗ tay	Vỗ ngực	Vỗ đùi	Dậm chân
Ký hiệu	R 		R L 	R 	R
	R: búng ngón tay bên phải L: búng ngón tay bên trái		R: vỗ ngực tay phải L: vỗ ngực tay trái	R: vỗ đùi chân phải L: vỗ đùi chân trái	R: dậm chân phải L: dậm chân trái

(Kí hiệu ghi âm của các động tác được mã hóa thành nốt trên khuôn nhạc theo Richard Filz trong sách Body Percussion Sounds and Rhythms, 2005)

Đối với HS bắt đầu làm quen với âm nhạc, chưa nhận biết được nốt nhạc, chỉ có thể mô phỏng lại các động tác cơ bản sau khi GV làm mẫu, tiếp đó sẽ nhìn hình ảnh minh họa để thực hiện và phát triển những nhóm tiết tấu đơn giản. Khi HS đã làm quen với việc mô phỏng các động tác, GV sẽ hướng dẫn HS về

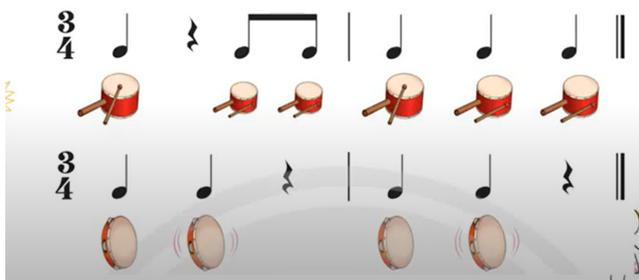
hệ thống kí hiệu các động tác được viết trên khuôn nhạc (tương tự như kí hiệu của trống jazz và các loại nhạc cụ không định âm khác). Đồng thời hướng dẫn HS tập luyện tiết tấu với các bài tập đơn giản dựa trên những kí hiệu đó. (Richard Filz, 2005).

Từ những khái niệm trên chúng tôi đề xuất một vài TC có thể đưa vào hoạt động học. Mục đích giúp HS học như chơi và chơi như học, không bị gò bó căng thẳng, việc học vẫn được tiến hành nhưng lại chính là TC trí tuệ.

2.3. Ví dụ minh họa

Ví dụ 1: Tên TC: “Nhịp điệu hỗn hợp”: Mục tiêu giáo dục giúp HS phát triển KN nhận biết và phân biệt các nốt nhạc cơ bản. Cấu trúc âm nhạc sử dụng nhịp 3/4. Cách tiến hành là GV chia lớp thành 2 nhóm theo dãy bàn lớp học. GV cung cấp một bản nhạc ngắn gồm một chuỗi các nốt nhịp 3/4 được biểu diễn trên khuôn nhạc. Yêu cầu nhóm 1 sử dụng nhạc cụ thanh phách, nhóm 2 sử dụng Tambourine gõ đệm theo tiết tấu. GV tổ chức từng nhóm sử dụng nhạc cụ để gõ đệm hết các tiết tấu. GV tổ chức nhóm 1 đọc và gõ đệm tiết tấu 1, nhóm 2 đọc và gõ đệm tiết tấu 2. GV hướng dẫn toàn bộ lớp học cùng tham gia biểu diễn nhịp điệu hỗn hợp bằng cách kết hợp đọc tiết tấu và gõ đệm bằng 2 loại nhạc cụ.

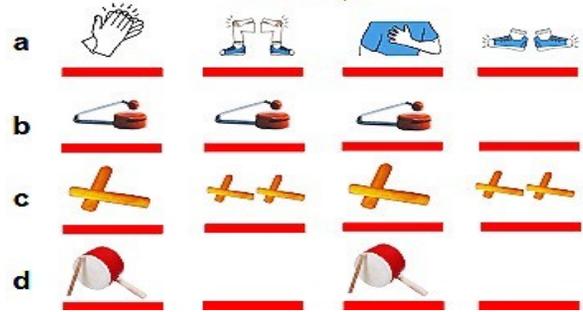
Lợi ích mang lại cho HS giúp các em phát triển KN nhận biết và vận động theo nhịp 3/4. Khuyến khích sự hợp tác và tương tác xã hội giữa các nhóm. Tạo ra môi trường học tập tích cực và vui vẻ

Ví dụ 2: Tên TC: “Phân vai âm nhạc”: Mục tiêu giáo dục giúp HS được rèn luyện các KN gõ phách kết hợp body Percussion đơn giản. Cách tiến hành sẽ là GV chia lớp thành 4 nhóm theo 4 dãy bàn, GV cung cấp một bài nhạc ngắn: Nu na nu nóng và mẫu đệm bài yêu cầu HS các nhóm thực hiện theo bài NU NA NU NÓNG, Đồng dao Bắc Bộ “Nu na nu nóng, Cái trống nằm trong, con ong nằm ngoài. Củ khoai chấm mật, mật ngò mật khóc. Con cóc nhảy ra, con gà ú ụ. Bà mụ thổi xôi, nhà tôi nấu chè. Tay xèo chân rụt”. Khi đọc bài đồng dao HS lần lượt theo thứ tự sử dụng bộ gõ cơ thể hay các nhạc cụ thể hiện để cùng

tham gia TC vui nhộn. Yêu cầu nhóm 1 sử dụng body Percussion, nhóm 2 sử dụng song loan, nhóm 3 sử dụng thanh phách, nhóm 4 sử dụng trống con kết hợp theo chiều dọc của mẫu đệm. Kết thúc TC, GV nhận xét, đánh giá quá trình tham gia chơi của các nhóm, tổng kết kinh nghiệm sau TC cho HS.

Phân đệm

Lợi ích mang lại sự kích thích và thu hút sự chú ý của HS. Khởi gợi sự hứng thú trong hoạt động cho HS. HS có KN phối hợp các bộ phận trên cơ thể để tạo ra âm thanh theo nhạc và lời bài hát, kết hợp với các nhạc cụ gõ đệm.

3. Kết luận

Tổ chức TC là một phương pháp hiệu quả để phát triển năng lực học âm nhạc cho HS lớp 2. Qua TC, HS không chỉ học được các khái niệm và KN âm nhạc một cách tự nhiên và thú vị, mà còn phát triển nhiều KN khác nhau như trí nhớ, tư duy logic, khả năng tương tác xã hội và cả khả năng làm việc nhóm.

Khai thác dạy học khi sử dụng TC không chỉ làm cho quá trình học âm nhạc trở nên thú vị và đầy sáng tạo mà còn giúp rèn luyện nhiều KN quan trọng cho HSTH. Việc áp dụng phương pháp tổ chức TC là một cách thú vị và hiệu quả để phát triển năng lực học âm nhạc cho HS lớp 2, tạo ra một môi trường học tập tích cực và khám phá cho trẻ.

Tài liệu tham khảo

- [1]. Lê Anh Tuấn (2010), *Phương pháp dạy học âm nhạc ở tiểu học và trung học cơ sở*, NXB Giáo dục, Hà Nội
- [2]. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Chương trình giáo dục Tiểu học 2018*, NXB Giáo dục Việt Nam
- [3]. Phạm Thị Hoà (2006), *Giáo dục âm nhạc*, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.
- [4]. Trần Hoàng Tiến (2015), *Giáo dục âm nhạc trong trường phổ thông*, NXB Thanh niên.
- [5]. Thái Duy Tuyên (2008), *Phương pháp dạy học truyền thống và đổi mới*, NXB Giáo dục, Hà Nội.